

Έκταση: 6.752 τ. χλμ. **Κάτοικοι:** 449.240 (2011: 412.790)

Η Ανατολική Μακεδονία αποτελείται από τρεις νομούς: Δράμας, Καβάλας και Σερρών. Η εξέλιξή της, όπως είναι φυσικό, ήταν και είναι συνυφασμένη με τις γενικότερες κοινωνικές, οικονομικές και ιστορικές εξελίξεις στον μακεδονικό χώρο.

Μαζί με τη Θράκη αποτελεί ενιαία διοικητική Περιφέρεια. Σε ολόκληρη αυτή την περιφέρεια, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001, σημειώθηκε αύξηση του πληθυσμού κατά 5,9% σε σύγκριση με το 1991. Οι κάτοικοι της περιφέρειας ανέρχονται σε 604.254 άνδρες και γυναίκες, με τις γυναίκες να έχουν μια ελαφρά υπεροχή (304.599 έναντι 299.695 ανδρών) [Το 2011, η περιφέρεια αριθμούσε 606.170 κατοίκους με τις γυναίκες να έχουν και πάλι ελαφρά υπεροχή: 307.070 έναντι 299.100 ανδρών). Από αυτούς, οι 449.244 ζουν στην Ανατολική Μακεδονία (412.790 το 2011).

Καθένας από τους τρεις νομούς της Ανατολικής Μακεδονίας έχει τα δικά του χαρακτηριστικά. Η Δράμα, πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού, είναι κτισμένη στις πλαγιές του όρους Φαλακρό. Είναι μια καταπράσινη περιοχή με νερά που αναβλύζουν από παντού. Μόλις 10 χλμ. νοτιοανατολικά βρίσκεται το ιστορικό Δοξάτο. Το Κάτω Νευροκόπι βρίσκεται 42 χλμ. βορειοδυτικά από τη Δράμα, κτισμένο σε υψόμετρο 560 μ., στις πλαγιές του Φαλακρού. Αποτελεί τον προτελευταίο οικισμό πριν από τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Ο τελευταίος είναι η Εξοχή που έχει κτιστεί 13,5 χλμ. βορειότερα.

Η πόλη της Καβάλας και το λιμάνι της είναι και πέρασμα του ταξιδιώτη για το γραφικό νησί της Θάσου. Αποτελεί κέντρο επεξεργασίας και εξαγωγής καπνών. Τις πρώτες δεκαετίες του Κ' αιώνα, το καπνεργατικό κίνημα σημάδεψε την ιστορία αυτής της πόλης. Η Νέα Καρβάλη, που βρίσκεται 11,5 χλμ. ανατολικά από την Καβάλα, υπήρξε σημαντικό γεωργικό κέντρο για να εξελιχθεί σήμερα σε σύγχρονη βιομηχανική περιοχή. Στα δυτικά του νομού δεσπόζει το Παγγαίο Όρος με οξιές, καστανιές, έλατα και πλατάνια. Στην αρχαιότητα, υπήρχαν εκεί πηγές χρυσού. Βορειοδυτικά της Καβάλας, σε απόσταση 17 χλμ., βρίσκονται οι Φίλιπποι, όπου ο Απόστολος Παύλος ίδρυσε την πρώτη επί ευρωπαϊκού εδάφους Χριστιανική Εκκλησία.

Το νησί της Θάσου με την πλούσια βλάστηση, τις γραφικές παραλίες και τα παραδοσιακά χωριά, αποτελεί φημισμένο παραθεριστικό κέντρο. Ο Πρίνος είναι ένα χωριό 1.400

κατοίκων που έγινε διάσημο σ' όλο τον κόσμο με την ανακάλυψη πετρελαίου στον υποθαλάσσιο χώρο του.

Στις Σέρρες, επιβιώνουν πανάρχαιες λαϊκές παραδόσεις και διοργανώνονται αξιόλογες λαογραφικές εκδηλώσεις που συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον χιλιάδων επισκεπτών. Στο χωριό Αγία Ελένη που απέχει 14 χλμ. από την πόλη των Σερρών, πραγματοποιούνται τα περίφημα αναστενάρια. Στη Μονοκκλησιά, 16 χλμ. δυτικά των Σερρών, αναβιώνει κάθε χρόνο το έθιμο της «γυναικοκρατίας». Όσο για την Αμφίπολη, μπορεί να έχει σήμερα μόνο 230 κατοίκους, αλλά η ιστορία της είναι μεγάλη. Κατά τον Θουκυδίδη, ονομάστηκε Αμφίπολη επειδή ο Στρυμόνας τη βρέχει από δύο πλευρές. Αποτέλεσε μήλο της Έριδος για τους πρωταγωνιστές του Πελοποννησιακού Πολέμου, ενώ αργότερα από το λιμάνι της ξεκίνησε ο στόλος του Μεγάλου Αλεξάνδρου για την εκστρατεία του στην Ασία. Ιστορία που ξεκινά από τον ΙΒ' π.Χ. αιώνα έχει και η ίδια η πόλη των Σερρών που σήμερα αριθμεί 50.000 κατοίκους και αποτελεί την πρωτεύουσα και το εμπορικό κέντρο του νομού.

Η ιστορία

Κατοικημένη τουλάχιστον από τη Νεολιθική εποχή, η Ανατολική Μακεδονία υπήρξε το έπαθλο του ανταγωνισμού Θρακών και Μακεδόνων. Στα χρόνια του Περδίκκα Α' (γύρω στα 650 π.Χ.), στην περιοχή έφτασαν, διωγμένοι από τους Μακεδόνες, οι Πίερες που κατοίκησαν στους πρόποδες του Παγγαίου και οι Ήδωνες που εκδιώχτηκαν από τη Μυγδονία. Από περίπου την ίδια εποχή ξεκίνησε και ο αποικισμός των παραλίων από Έλληνες του Νότου που δεν είχαν ενδιαφέρον για κατακτήσεις στο εσωτερικό αλλά για διασφάλιση του παραλιακού εμπορικού δρόμου προς τη Μ. Ασία. Στα 437 π.Χ., οι Αθηναίοι ίδρυσαν την Αμφίπολη.

Λιγότερο από έναν αιώνα αργότερα, οι Οδομαντες είδαν τον Φίλιππο Β' να μπαίνει στα όριά τους και να τους κατακτά. Η περιοχή τους (Οδομαντική) εκτεινόταν ανατολικά από τη Σιντική ως το Νευροκόπι και τον Νέστο. Κατοικούσαν σ' αυτή και οι Σιρριοπαίονες με κυριότερη πόλη τους τις Σίρρες (σημερινές Σέρρες). Άλλη πόλη ήταν η Σκοτούσα. Ο

Φίλιππος πήρε και την Ηδωνίδα, πλούσια περιοχή του λαού των Ηδωνών του Παγγαίου, ως την παραλία, νότια της Οδομαντικής και ανατολικά της Βισαλτίας, από τον Στρυμόνα ως τον Νέστο. Οι Πίερες που εκδιώχτηκαν από την Πιερία, έκτισαν εκεί μια δεύτερη Μεθώνη, ενώ υπήρχε και η πόλη Ηδωνίδα, αρχαιότερη γνωστή μας εστία της λατρείας του Διονύσου, του Απόλλωνα Ήλιου και του Ορφέα. Τελικά οι Θράκες υποχώρησαν πέρα από τον ποταμό Νέστο.

Η Ανατολική Μακεδονία εντάχθηκε στην επικράτεια του βασιλείου των Μακεδόνων, ενώ τα παράλια της έγιναν το θέατρο του ανταγωνισμού της Μακεδονίας με τους Αθηναίους. Έπειτα, του ανταγωνισμού των επιγόνων του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Στη συνέχεια, η χώρα έγινε το πεδίο των μαχών ανάμεσα στους δημοκρατικούς Ρωμαίους και τον πρόσκαιρο συνασπισμό Οκτάβιου και Μάρκου Αντώνιου.

Η πόλη των Φιλίππων άκμασε στα ρωμαϊκά χρόνια, ενώ στα βυζαντινά προστέθηκαν οι Σέρρες, η Χριστούπολη (Καβάλα) και το Μελένικο. Στους επόμενους αιώνες, η Ανατολική Μακεδονία υπέστη τις καταστροφές που προκαλούσαν τα στίφη των ποικιλώνυμων εισβολέων. Τον ΙΑ' μ.Χ. αιώνα, η ευρύτερη περιοχή γνώριζε άνθιση και ευημερία. Από τον ΙΒ', γνώρισε πάλι καταστροφές καθώς βρέθηκε στο πέρασμα των σταυροφόρων και στο επίκεντρο των εμφυλίων συρράξεων για την κατοχή του θρόνου της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Φράγκοι, Βούλγαροι, Σέρβοι, Βυζαντινοί και Τούρκοι ήταν οι πιο συχνοί αίτιοι των δεινών της, χωρίς να λείψουν και οι περαστικοί (Καταλανοί κ.ά.).

Οι Σέρρες και η Καβάλα αναδείχτηκαν ως οι πιο σημαντικές πόλεις της περιοχής την εποχή της τουρκοκρατίας. Οι Σέρρες ήταν και η πιο δυναμική εστία στη διεξαγωγή του Μακεδονικού Αγώνα. Στα 1912, ολόκληρη η Ανατολική Μακεδονία κυριεύτηκε από τους Βουλγάρους. Την αποχώρησή τους στα 1913 συνόδευσαν άγριες σφαγές του ελληνικού πληθυσμού. Μετά τη μικρασιατική καταστροφή, η περιοχή μπολιάστηκε με Μικρασιάτες πρόσφυγες. Δοκιμάστηκε στα χρόνια της γερμανοβουλγαρικής κατοχής και στον εμφύλιο. Ελευθερώθηκε τον Οκτώβριο του 1944.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 28.3.2011)